

QARABAĞ İQTİSADI RAYONUNDA YAŞIL ENERJİ RESURLARINDAN SƏMƏRƏLİ İSTİFADƏNİN AKTUAL ASPEKTLƏRİ

ŞƏFA ƏLİYEV

Sumqayıt Dövlət Universitetinin professoru,
iqtisad elmləri doktoru, UNEC Qarabağ
İqtisadi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri

E-mail: shafa.aliyev@sdu.edu.az
ORCID-ID: <http://orcid.org/0000-0002-4997-7563>
E-mail: garabagh.iam@unec.edu.az

XXI əsrdə ekoloji problemlərin həlli vasitələrindən biri kimi dünyada “yaşıl enerji” paradigması ön plana çıxmaqdadır. Bu sənaye insan fəaliyyətinin müxtəlif sahələrində alternativ enerji mənbələrindən (günəş, su, külək və s.) istifadəni nəzərdə tutur. Hazırda resursların mühafizəsi və ekologiya mövzusu geniş müzakirə olmaqla müxtəlif alimlərin əsərlərində öz əksini tapmışdır. “Yaşıl enerji” termini təkcə elmi ictimaiyyətdə deyil, həm də mediada geniş yayılmaqdadır. Bu mövzu beynəlxalq, milli proqram və konfranslarda yer alması ilə intensiv şəkildə maksimum aktualıq səviyyəsinə qalxmışdır. Hesab edirik ki, davamlı inkişaf indiki şəraitdə yeni (gələcək) nəslin inkişafını pozmamalı üçün gələcək dünyanın necə qurulacağına dair irəli sürülmüş konsepsiyadır. Dünya davamlı inkişaf üçün iqlim və ekoloji risklərə, alətlərin və infrastrukturun modifikasiyasına getdikcə daha çox diqqət yetirir. Bu konsepsiyada yaşıl iqtisadiyyatın istifadəsi arzuolunan iqtisadi nəticənin əldə oluna biləcəyi unikal üsul və vasitələri özündə cəmləşdirən alətdir.

Qeyd edək ki, ilk dəfə “yaşıl enerji” termini ABŞ-da 1978-ci ildə bərpa olunan enerji mənbələrinin istifadəsini və inkişafını təşviq edən qanunun imzalanması ilə formalaşmağa və geniş yayılmağa başlamışdır. Yaşıl enerji ətraf mühiti (zərərli emissiyalar, istixana qazları) çirkləndirməyən enerji istehsal texnologiyaları mənasını verən bir termdir. Dünya əhalisinin artması elektrik enerjisi istehlakının artmasına səbəb olur. Hər il əhali texnologiyaya getdikcə daha çox güvənirlər, onlarsız bir günü belə təsəvvür edə bilmirlər. Bununla belə, texnologiyaların inkişafı hələ də dayanmır, onlar yığcam olur və elektrik enerjisinin keyfiyyətinə çox tələbkər olurlar. Nəticə etibarilə elektrik enerjisi istehlakı daha çox olur və artmaqda davam edir. Bu problemin əsas mümkün həlli yaşıl enerji mənbələrinin əldə edilməsidir [1].

Digər tərəfdən, yaşıl enerji bütövlükdə cəmiyyətin maraqlarına ən tam cavab verən enerji növüdür.

Bu, ilk öncə, karbon birləşmələrinin aşağı emissiyaları ilə xarakterizə olunur. Yaşıl enerjinin ön plana çıxdığı ölkə iqtisadiyyatında çoxlu sayda özəl və dövlət investisiyaları müxtəlif fəaliyyətlərə yönəldilir ki, onların da əsas məqsədi ilk növbədə bunlarla əlaqəlidir: təbii ehtiyatlardan istifadənin səmərəliliyinin artırılması; bioloji müxtəlifliyin azalmasına birbaşa təsir edən mənfi amillərin azaldılması; atmosferə zərərli maddələrin emissiyasının azaldılması, bu da son nəticədə bütün təbiətin qlobal çirklənməsinə gətirib çıxarır; təbii kapitalın qismən bərpası [2]. Sivilizasiya inkişaf etdikcə və dünya əhalisi artdıqca, istehsal gücləri çoxaldıqca daha çox yanacaq resurslarına tələbat yaranmaqdadır və bunlar müasir dövrün ən mürəkkəb problemlərindən hesab olunur. Belə ki, hazırda istifadə olunan yanacaq resurslarının əsas mənbələri – tükənən mənbələrdir və dünyada bu resurslar həm də qeyri-bərabər bölünmüşdür. Dünyanın əksər ölkələri mühüm enerji resurslarına çıxışdan məhrumdurlar və enerji uğrunda mübarizə getdikcə daha çox qlobal xarakter almaqdadır [3].

Təsədüfi deyildir ki, qlobal çağırışlar şəraitində enerji təhlükəsizliyi və enerji təminatı problemləri başlıca yer tutur. Bəs bu problemlərin həlli varmı? Yaxud, son dövrlərdə intensiv şəkildə dövrüyyədə olan “yaşıl” iqtisadiyyat elementləri, o cümlədən, yaşıl enerji bu problemləri həll etməyə qadirdirmi? Dünya ölkələrində və beynəlxalq təşkilatlar səviyyəsində baxılan qlobal problemlərin nə dərəcədə mürəkkəb olduğunun şahidiyik. Məsələn, iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı problemlər hər il mürəkkəb xarakter almaqdadır, yaxud enerji resurslarının mübadiləsinin səmərəli şəkildə təşkil edilməsi, o cümlədən yaşıl enerjinin fəal olaraq dünya bazarlarına çıxarılması problemlərinin həll olunması prioritetlik təşkil etməkdədir.

Təqdirəlayiq haldır ki, Avropanın enerji təhlükəsizliyində ildən-ilə strateji partnyor statusunu möhkəmləndirən Azərbaycan özünün karbohidrogen resurslarını enerji təminatında problemlər yaşayan

Avropa ölkələrinə çıxarmaq üçün önəmli addımlar atmaqdadır. Eyni zamanda, təbii qaz xammalı ilə yanaşı, digər alternativ enerji resurslarının istehsal edilməsi və yüksək tələbatla malik olan Avropa bazarına çıxarılması məsələləri də ciddi önəm kəsb edir. “Yaşıl” iqtisadiyyatın güclənməsi və “yaşıl enerji”nin istehsalının artırılması bir çox problemlərin həllində, o cümlədən, ekoloji problemlərin və resurs çatışmazlığının həllində vacib rol oynayır. Bunlarla yanaşı, insan fəaliyyətinin və müdaxiləsinin ətraf mühitə mənfi təsirlərini azaltmağa imkan yaradır. Atmosferin çirklənməsini azaldır və təbiət, həm də insanlar üçün daha zərərsiz enerji resurslarının mənbələri formalaşır. Azərbaycanla Avropa Komissiyası arasında imzalanmış Anlaşma Memorandumuna əsasən 2027-ci ilədək Avropaya təbii qaz ixracatı 2 dəfə artırılacaq və 20 milyard kubmetr səviyyəsində olacaqdır. Azərbaycan təkə yerin təkindən çıxarılan təbii qazla kifayətlənməyərək, özünün “yaşıl enerji” potensialını obyektiv olaraq qiymətləndirməkdədir və bununla bağlı davamlı işlər görür. Xəzər dənizinin Azərbaycana aid olan hissəsində küləkdən əldə olunan “yaşıl enerji” potensialı 157 qiqavat həcmindədir. Bundan əlavə, ölkəmizin quru ərazilərində əlavə olaraq 27 qiqavat “yaşıl enerji” imkanları vardır. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərin “Masdar” şirkəti ilə imzalanmış razılaşmaya əsasən ölkəmizdə külək və günəş enerjisi hasilatı 2027-ci ilə kimi 4 qiqavat, 2037-ci ilədək isə 6 qiqavat səviyyəsində olacaqdır. Artıq Azərbaycandan Avropaya, yəni Gürcüstandan keçməklə, Rumıniyaya sualtı kabel xəttinin çəkilməsi üçün müqavilə imzalanıb və həmin xəttin nəql gücü 4 qiqavat səviyyəsindədir. Digər əlamətdar hadisə isə Avstraliyanın “Fortescue Future Industries” şirkəti ilə imzalanmış Anlaşma Memorandumuna görə Azərbaycanda yaşıl enerji istehsalının 12 qiqavatadək artırılması üçün məqsədli investisiyalar yönəldiləcəkdir. Ümumilikdə, bu günə qədər imzalanmış saziş və memorandumlardan çıxış etsək, Azərbaycanda 25 qiqavatlıq yaşıl enerjinin istehsalı və dünya bazarlarına çıxarılması yaxın perspektivdə reallaşa bilər. Beləliklə, Azərbaycanda yaşıl enerjinin istehsalı və ixrac imkanları əhəmiyyətli səviyyədə artacaq və ölkəmiz etibarlı enerji təminatı tərəfdaşı kimi öz rəqabətqabiliyyətini və imicini daha da yüksəldəcəkdir. Qarabağda iqtisadiyyat quruculuğu hazırda intensiv şəkildə getməkdədir. Digər tərəfdən, məlumdur ki, Qarabağ iqtisadiyyatının inkişafı üçün ciddi resurslar vardır [4].

Qeyd edək ki, Azərbaycan işğaldan azad olunmuş əraziləri öz maliyyə gücü və iqtisadi qüdrəti hesabına bərpa edən və dirçəldən nadir ölkələrdən biri kimi artıq tarixə düşmüşdür [5]. Hesab edirik ki, Qarabağda “Yaşıl Enerji Zonası”nın təşkilində əsas məqsəd bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılması və ümumilikdə, ölkəmizdə karbon qazı emissiyalarının azaldılması istiqamətində məqsədli tədbirlərin görülməsidir. Qeyd etmək lazımdır ki, dövlət başçısının 3 may 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə “yaşıl enerji” zonasının yaradılması tədbirləri nəzərdə tutulub. Bu ərazilərdə kompleks və sistemli şəkildə reallaşdırılan enerji layihələri yaxın perspektivdə Azərbaycanda nümunəvi və səmərəli “yaşıl enerji” məkanının yaradılmasında strateji əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. Bu amillər həm də ölkəmizin qeyri-neft sektoru sahələrinin inkişafına önəmli təkan verəcəkdir və nəzərə almaq lazımdır ki, dövlətimiz tərəfindən bu sahələrdə stimullaşdırıcı vergi mexanizmləri də işlənmiş və tətbiq olunmuşdur [6]. Professor V.Ə.Qasımlı və bir qrup tədqiqatçılar bu fikirdədirlər ki: Azərbaycanda qəbul edilən “yaşıl enerji” yanaşmasının mahiyyəti bundan ibarətdir ki, bir tərəfdən enerji getdikcə daha çox bərpa olunan mənbələrdən alınacaq, digər tərəfdən isə bizim enerjiyə etdiyimiz qənaət, həmin miqdarda enerjini istehsal etməkdən daha səmərəlidir. “Yaşıl artım” konsepsiyasının tərkib hissəsi kimi, Azərbaycanda Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsinin “yaşıl enerji” zonasına çevrilməsi ilə bağlı siyasət həyata keçirilir [7]. Başqa önəmli bir məsələ Azərbaycanın “yaşıl enerji” və “yaşıl iqtisadiyyat” prinsipləri əsasında yeni sosial-iqtisadi inkişaf modelinə keçməsi üçün başladığı tarixi işləri qeyd etmək lazımdır. Bu amillər həm də ölkəmizin iqtisadi təhlükəsizliyini gücləndirməklə bərabər, onun mühüm tərkib hissəsi olan enerji təhlükəsizliyinin əhəmiyyətli səviyyədə artırılmasına əlavə potensial formalaşdırır [8].

Qeyd edək ki, 2030-cu ilədək sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlərdə əsas istiqamətlərdən biri - “Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi”nin formalaşdırılmasıdır. Bunlar nəzərə alınmaqla, 2024-cü il dövlət başçısının Sərəncamına əsasən “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” elan edilmişdir. Başqa bir tarixi və önəmli məsələ - BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının növbəti Tərəflər Konfransının Sessiyasının (COP-29) 2024-cü ilin noyabrında Azərbaycanda keçirilmə-

sidir. Azərbaycan belə bir beynəlxalq nüfuzlu tədbirə ev sahibliyi etməklə bərabər, həm də özünün beynəlxalq imicini və rəqabətqabiliyyətini əhəmiyyətli səviyyədə artıracaqdır. Bu həm də yaşıl energetikanın inkişafına əlavə təkan verəcəkdir və yaşıl energetikanın inkişafı isə dövlətin təhlükəsizlik sisteminə strateji əhəmiyyət kəsb edir [9].

Qarabağ iqtisadi rayonunda “ağıllı” texnologiyalar əsasında müasir şəhərlər və kəndlərin tikilməsi, Böyük Qayıdışla bağlı I Dövlət Proqramının intensiv olaraq həyata keçirilməsi və bunlarla bərabər “yaşıl enerji” zonasının yaradılması regionun inkişafına multiplikativ təsir göstərməkdədir. Analoji inkişaf prosesləri ölkəmizdə regional inkişafın yeni mütərəqqi və müasir modelini formalaşdırmaqdadır [10].

Qeyd edək ki, dünya səviyyəsində ekoloji problemlər kəskin xarakter almaqdadır. İqlim dəyişikliklərinin yaratdığı problemlər mühüm ərzaq məhsulları ilə təminatı çətinləşdirir. Torpaq sahələri su altında qalır və ya quraqlıq səbəbindən dövrüydən çıxır. Bunlarla yanaşı, davamlı inkişafı təmin etmək üçün resurslara qənaət etmək lazımdır və gələcək nəslin tələbatı diqqətdə saxlanılmalıdır. Bunun üçün “yaşıl enerji” sahələrinin inkişaf etdirilməsi və yaşıl iqtisadiyyat prinsiplərinin bərqərar olmasıdır. Belə bir şəraitdə, Azərbaycan özünün neft və qaz resurslarını dünya ölkələri, ilk növbədə, Avropa Birliyi ölkələri ilə bölüşdürməklə yanaşı, bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılmasına strateji önəm verir. Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, Azərbaycanda quruda bərpa olunan enerji potensialı 135 QVt, dənizdə isə 157 QVt-dir. Həmçinin külək enerjisi potensialı 3000 MVt, günəş enerjisi imkanları 23000 MVt-dir. Digər tərəfdən, hazırda ölkəmizdə istehsal olunan 8,3 min MVt elektrik enerjisinin 1,7 mini su elektrik stansiyalarının gücü hesabındadır. Bu isə 20 % pay deməkdir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə su elektrik stansiyaları şəbəkəsinin genişləndirilməsi “yaşıl enerji”nin payını artırmağa imkan verəcəkdir. Hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə 2022-2026-cı illərdə “yaşıl enerji” zonasının yaradılması üzrə tədbirlər planı icra olunmaqdadır. Bu amillər kontekstində, nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycanın daxili su ehtiyatlarının təqribən 25 %-i işğaldan azad edilmiş ərazilərdədir. Buna görə də su ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsində yeni imkanlar formalaşmışdır.

Böyük Qarabağ Zəfərindən sonra işğaldan azad olunmuş ərazilərdə infrastrukturun yaradılması və

sosial-iqtisadi inkişaf üçün fundamental əsasların formalaşdırılması prosesləri sürətlənməkdədir. Bu istiqamətdə konseptual yanaşmalar və prioritetlər demək olar ki, əsasən müəyyənləşdirilmişdir. Dövlət başçısının ardıcıl olaraq işğaldan azad olunmuş ərazilərə səfərlər etməsi və aparılan dirçəliş tədbirləri ilə yerində tanış olması, ümumilikdə yeni yaradılan Qarabağ iqtisadi rayonunun sosial-iqtisadi inkişafına güclü təkan və əlavə stimullar verir. Uğurla reallaşdırılan layihələr sırasında energetika infrastrukturunun yaradılması və işğaldan azad olunmuş ərazilərin fasiləsiz, həm də etibarlı şəkildə elektrik enerjisi ilə təmin edilməsi diqqət çəkir. Qısa müddət ərzində Şükürbəyli – Şuşa (75 km), Şükürbəyli – Zəngilan (110 km), Xındırstan – Ağdam (35 km) istiqamətlərində 110 kVt elektrik enerjisi xətlərinin çəkilişi başa çatdırılmışdır.

Qeyd edək ki, Qarabağ regionunda hələ sovetlər birliyi dönəmində güclü elektrik enerjisi şəbəkəsi formalaşmışdır və burada 10 elektrik şəbəkəsi fəaliyyət göstərirdi. Mənfur düşmən işğal zamanı bu infrastrukturunu tamamilə dağıtmış və ya talan etmişdir. Hazırkı realıqda regionun güclü enerji mənbələrinin olması və böyük potensialı ilə diqqət çəkməsi bunu deməyə əsas verir ki, tezliklə Qarabağda daha müasir texnologiyalara söykənmiş yeni energetika infrastrukturunu və şəbəkəsi yaradılmaqdadır. Bunun üçün resurs imkanlarına nəzər salsaq görərik ki, Tərtər, Bazarçay, Həkəri və s. çayların bazasında su elektrik stansiyalarının şəbəkəsinin yaradılması perspektivi vardır. Artıq bu istiqamətdə işlər intensivləşməkdədir və əvvəldən fəaliyyət göstərən bəzi su elektrik stansiyalarının işi bərpa olunmuşdur. Belə ki, Suqovuşanda bərpa edilən 20 MVt gücündə su - elektrik stansiyası istismara verilmişdir (“Suqovuşan-1” və “Suqovuşan-2”) və s.

Qeyd olunanlara əlavə olaraq, bu fikirdəyik ki, yaxın perspektivdə Qarabağ iqtisadi rayonunda yaşıl enerji infrastrukturunun daha intensiv şəkildə inkişaf etdirilməsi təmin olunacaqdır.

YEKUN

Beləliklə, Qarabağ iqtisadi rayonunun yaşıl enerji resurslarından səmərəli və məhsuldar istifadə edilməsi üçün bir qrup məsələlər xüsusi diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır:

- İlk növbədə, regionun yaşıl enerji potensialı daha dərindən araşdırılmalı, ehtiyatlar obyektiv olaraq qiymətləndirilməlidir;

- İqtisadi rayonda “yaşıl enerji” infrastrukturunun yaradılması proseslərinin sürətləndirilməsinə zərurət vardır, bu amil məskunlaşma, yeni iş yerlərinin yaradılması və Böyük Qayıdışın reallaşdırılmasında ciddi önəm kəsb edir;

- Qarabağ Universitetində regionun “yaşıl enerji” resurslarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi üzrə məqsədli elmi tədqiqatlara başlanılması;

- Qarabağ iqtisadi rayonunda “yaşıl enerji” infrastrukturunun intensivləşdirilməsi məqsədilə bu sahədə dünyada daha çox inkişaf etmiş ölkələrin və şirkətlərin təcrübəsindən istifadə edilməsi təmin olunmalı, bunlarla bağlı kompleks tədbirlər görülməlidir və s.

Açar sözlər: *Qarabağ, Qarabağ iqtisadi rayonu, “yaşıl enerji”, Qarabağın “yaşıl enerji” imkanları, “yaşıl enerji” infrastrukturunu, “yaşıl enerji”nin inkişaf etdirilməsi istiqamətləri.*

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Саду́ба, Т. Р. Солнечная энергия как источник электрической энергии / Т. Р. Саду́ба // *Аллея науки*. – 2018. – Т. 2, № 8(24). – С. 700-704.

2. Прудников И. А., Ротарь А. М. Зеленая энергетика и ее роль в системе обеспечения безопасности государства. *Путеводитель предпринимателя*. 2021, Том 15, № 1, с.84-90.

3. Таи́кеева, Е. Е. Возобновляемые источники энергии в рамках концепции "зеленой" экономики / Е. Е. Таи́кеева // *Modern Science*. – 2020. – № 6-3. – С. 156-159.

4. Səmədzadə, Z.Ə. *Qarabağ iqtisadiyyatı 100 ildə: 5 cild/ Z. Səmədzadə; [baş red. A. Səmədzadə; red. Y. Məmmədova]. Bakı: Kitab Çapı, 2022. – 856 s.*

5. Əliyev, Ş.T. *Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının yaradılmasının strateji aspektləri. // Geostrategiya jurnalı*, – 2021. № 04 (64), – s.67-72.

6. Shafa Aliyev, Mayis Gulaliyev, Shahin Hursudov, Afet Hasanova, Fariz Salahov. *Effects of Taxes on the Development of the Non-Oil Industry Sector: The Case of Azerbaijan. // WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2023. vol. 20. pp. 2400-2412. <https://wseas.com/journals/bae/2023/e205107-2355.pdf>

7. Qasımlı V.Ə., Hüseyin, R.Z., Hüseyinov R.F., Həsənov R.B., Cəfərov C.R., Bayramova A.B. *Yaşıl iqtisadiyyat*. Bakı: “Azprint” nəşriyyatı, 2022, 280 s.

8. Aliyev S., Gulaliyev, M., Purhani, S., Mehdiye-

va, G., & Mustafayev, E. *Comparative Assessment of Energy Security Level: The Case of the South Caucasus Countries. // International Journal of Energy Economics and Policy*. 2024. №14(1). pp.651-662. - <https://doi.org/10.32479/ijep.14984>.

9. Прудников И.А., Ротарь А.М. Зеленая энергетика и ее роль в системе обеспечения безопасности государства. *Путеводитель предпринимателя*. 2021, Том 15 № 1, с.84-90.

10. Shafa Aliyev, Farid Babayev, Galib Gafarli, Ummuhabiba Galandarova, Tahmina Balajayeva. *Economic security of regions: A prerequisite for diversifying the Azerbaijan economy// Journal of Eastern European and Central Asian Research*. September. Vol. 10 No. 5 (2023). pp. 827-840. - <http://dx.doi.org/10.15549/jeecar.v10i5.1480>.

ШАФА АЛИЕВ,

Профессор Сумгаитского Государственного Университета, д.э.н.

Руководитель Центра Исследования Экономики Карабаха UNEC.

E-mail: shafa.aliyev@sdu.edu.az

ORCID-ID: <http://orcid.org/0000-0002-4997-7563>

E-mail: garabagh.iam@unec.edu.az

РЕЗЮМЕ

Актуальные аспекты эффективного использования ресурсов зелёной энергетики в Карабахском экономическом районе

В статье рассматриваются актуальные аспекты эффективного использования ресурсов зелёной энергетики в Карабахском экономическом районе в нынешних условиях. Раскрыта сущность проблем формирования потенциала и инфраструктуры зелёной энергетики. Даны процессы эволюции развития зелёной энергетики в качестве одного из стратегически важных источников расширения энергетического потенциала и усиления безопасности. Обоснована необходимость интенсификации развития инфраструктуры зелёной энергетики в Карабахском экономическом районе путём эффективного использования существующих ресурсов. Подготовлен ряд предложений по актуальности и развитию системы зелёной энергетики в Карабахском экономическом районе с учётом активизации применения новейших технологий.

Ключевые слова: *Карабах, Карабахский экономический район, зелёная энергия, возможности зелёной энергетики Карабаха, инфраструктура зелёной энергетики, направления развития зелёной энергетики.*

SHAFQA ALIYEV,

Professor at Sumgait State University.

*Head of the UNEC Centre for
Karabakh Economic Research.*

E-mail: shafa.aliyev@sdu.edu.az

ORCID-ID: <http://orcid.org/0000-0002-4997-7563>

E-mail: garabagh.iam@unec.edu.az

SUMMARY

Actual aspects of effective usage of green energy resources in Karabakh economic region

Actual aspects of effective usage of green energy resources in the Karabakh economic region in the current conditions are given in the article. The essence of problems of formation of potential and infrastructure of green energy is revealed. The processes of evolution of green energy development as one of the strategically important sources of expansion of energy potential and strengthening of security are given. The necessity of intensification of development of green energy infrastructure in Karabakh economic region by means of effective use of existing resources is substantiated. A number of proposals on the relevance and development of the green energy system in the Karabakh economic region taking into account the intensification of the application of the latest technologies are prepared.

Keywords: *Karabakh, Karabakh economic region, green energy, opportunities of green energy in Karabakh, green energy infrastructure, directions of green energy development.*